

Raamatu palwe lugejale.

Sinu ette, lugeja, tulen ma palwega. Hoia mind märdimise ja rikumise eest, sest ma ei ole ainult sinu, waid ka kõigi teiste tarwitamiseks.

Tood sa mind lugemiseks, pane mulle kohe puhas paber ümber.

Ära puutu mind märdinud kätega: ma ei julge siis ennast teistele näidata.

Ära keera mind lugedes kahekorra, sest nii murdub mu selg ja lehed rebenewad lahti.

Ära jäta mind wäikeste laste ette.

Ära pane mind ka kärbeste eest kaitseks piima wõi jooginõu peale, sest nii niiskub mul kaane paber lahti.

Ära keera lehe nurka kahekorra. Kui sa kardad, et lugemise järje ära unustad, pane paberisiil ehk pildikene märgiks mulle wahele.

Ära kirjuta ega kriipselda minu lehtede serwale — see on inetu. Märkuste tegemiseks soeta omale raamatukene ehk wõta leht walget paberit.

Leiad sa minus lahtise lehe wõi mõne muu wea, teata sellest koguhoidjale.

Iseäranis hoia wanu kulunud raamatuid, sest paljud neist ei ole enam müügil.

* * *

Armas lugeja! Minu palwet kuuldes wast alles märkad, kui halwasti sa seni minuga ümber oled käinud.

Palun edaspidi mind paremini hoida!

RAAMAT.

Kiwi-linad

ehf

Wangi tornist taewa.

Üks näitemäng, kolmes waatuses.

Tartus, 1872.

Trükitud ja müüa S. Saakmanni juures.

570

1811

Luzerne ^{ca} 2. 1811.
Luzerne 5. Kap.

Ream at farze i lufoste loda

201

1850.

Journal
of
the
Society
for
the
Propaganda
of
the
Gospel
in
the
Interior
of
the
Province
of
Cebu
Philippines
1850.

13297

40

4.38.

Kiwi-linad 321.

ehf

Wangi tornist taewa.

Üks näitemäng, kolmes waatuses.

Hind : 100 mk.

Wäljaandnud

V. S t e i n.

29 354

Tartus, 1872.

Trükkitud ja müüa H. Laakmanni juures.

884 ✓

158

hencil-jui

103

Benfuri postest lubatub. Rigas, 4. Maii 1872.

28368

A-13297

undandand

1912

1872

Armas lugeja!

Et kui eesõnet näitemängile ei panda, arvan ma siiski kõlblikuks mõne sõna ütelda.

Viis aastat tagasi said Wõru linnas ühe kaupmehe juurest linad warastatud, justament nõnda, kui sa selle jutto sees leiad. Aga et rahwale ilusam lugeda oleks kirjutan ma siin, kui oleksivad kätseaadud wargad oma trahwi leidnud. Lõeste üteldes, ei ole wargad mitte kätseaadud, siiski on nemad ühel kohtunikul teadawal ja saawad omal ajal teenitut palka leidma.

Lugeja pango tähele, kuhu kirjad teud wiivad. Mõistab ta seda, siis on mino ettewõetud nõu täidetud.

Küünla kuul 1872.

Wäljaandja.

M ä n g i a d.

Sarwe Ants Waha, talu peremees.

Liiso, tema naine.

Mari, nende tüttar.

Must Peeter, Antsu poolnik.

Danil, Antsu sulane.

Koor Kiwi, kaubafaks.

Mesikäpp, kaubafaks.

Padanik, Mesikäppa sell.

Suko, Mesikäppa õpipois.

Üks toa neitsi.

Üks kohtu herra.

Üks tohter.

Üks õpetaja.

Üks Settu.

Üks wangiwah.

Woorimehed ja

Wahid.

Koor.

Esimene näitus.

Suur talu tuba. Sees näha kõiksugused lina puhastamise riistad, hulki linu j. n. e.

Esimene etendus.

Sarwe Ants ja Must Peeter (istuvad laua juures, küünal põleb nende vahel, wina pudel seisab laua peal).

Must Peeter.

Asjad on forra pärast joonel, hobused tallis, saanid rebe alla tõmmatud. Meie asi läks hūwasti edasi, ei jäänud haisu ega jälgi järele. (Wõttab nõtksu.)

Sarwe Ants.

Aga kui nad meid leidwad, siis on meie rõõm otsas.

Must Peeter.

Ea oled kartlik kui jännes. Kes võib meid siit ülesleida? Ega ei ole 10 ehk 20 wersta maad. Mõtse ise, Wõrult Willandi: fange tee ja pitk wähe, 200 wersta ja neid on hunt oma sabaga mõõtnud. Kes mõtleb seal, et linad, mis nüüd Riias pidwad olema, 45 wersta Willandist sügawas metsas peidul seisawad.

Sarwe Ants.

Sul näitse ifa õigus olemad, üks magus seletus. Oh, parem oleks olnud, kui sa oma tarkusega, kes teab — kuhu oleksid läind, ehk jäänud. Mis nüüd linadega peame tegema?

Must Peeter (naerdes).

Kas ehk armad, et neid messa mädanema paneme? Eh? Ära lori tübja juttu. Mõista, kaal linu maksab igal pool oma 60 rubla, 3 kaalu panime iga koorma peale, see teeb üle 4 koorma 12 kaalu. Kas ei ole asi, 700 rubla? Ja ega se pisuke summa kaubasaksale mülku punga ei rebista? Tal on raha küllalt, pudu krossi taga otsima ta mist ei lähhä.

Sarwe Ants.

Äga tegu jääb siiski pattuks. Helde taewas andko mo hingele seda andeks, oh!

Must Peeter.

Jätta tübja ohkamist. Wargus on täidetud. Kaubasaks Noor Kiwi lennako kui kiiritaja sinna tänna, hüidko healt, palju ta tahab, meid ometegi kätte ei saa. Otsige ta oma elu otsani Tartu pool Kriimanni wallast Tamme Jaani — Sarwe Antsu hais ei lõuse tal ninasse.

Sarwe Ants.

Kulla Peeter, mulle tükiwad halvad mõtted pähä. Mo naine kõneles mulle, et tal üks inetu unenägu olnud. Mo keha näitnud kui tõrwaga koos, taewast tulnud püha inglid ja uhtund mind puhtaks, siis paistnud keha mul kui surnud.

Must Peeter.

Ants, ma so naise unenägu halvaks ei wõi tähendada. Tahad kuulda, mis ta tähendab? Noh, aja tõrwad püsti. Waata, tõrw on põrgune Tanil, seda

ja uskuda ei tohi. Ta tükkib fino sugu wõsasse, tahab Mari endala meelitada. Püha inglid on mino nõu ja soowitused. Kui sa neist lugu pead, saad sa Tanilast lahti. Siis tuleb õnnelik rahu sulle tagasi, sest foolnuud keha tähendab õntsat rahu. Annad sa Mari mulle; oh seda pidu ja põlwe, oh seda ilu ja õnne meie keskil! (Ta wõttab pudelist ühe flõnksu ja annab pudeli Antsu kätte.) Wõtta, Ants, tõe peale ka flõnksu.

Sarwe Ants.

(rüüpab pudelist ja paneb pudeli laua peale tagasi.)

Saab näha, aega weel küllalt. (Kuk laulab.) Toho, juba walge wäljas. Se oli üks hull õõ!

Must Peeter.

Ütle: kasulik õõ (wõttab flõnksu).

Sarwe Ants.

Peida pudel cest ära. Rahwas hakkab warsti üles tõusma. Naine ei salli wiina, tülitseb kui näab ja sõimab mind joodikuks.

Must Peeter.

On weel aega. Nüüd peame nõu kuhu Riwi-
saksa linad kõige mõnusamalt tuleb äramüüa. Ma
arwan Bernu, seal meid kesgi ei tunne; 2 nädala
pärast wõime asja ette wõtta.

Sarwe Ants.

Aga, mis me' kodu ütleme, kui naine teadust
tahab.

Must Peeter.

Et moori peale minna hädast tarwis olla, raha teenima. Raha eest jälle soola ja muid asju tuua, mis majas puuduvad.

Sarwe Ants.

Ma kardan, kui metsa wahid kogemata linad leiaksid. Mis siis?

Must Peeter.

Linade juure ei pease üksigi. Nad seisawad sügawas metsurkas ühe kalda soppa all kotpimedas, et wana pagangi sisse astuda ei usaldaks.

Sarwe Ants.

Kuis sa nii südalas olid võsel ükski sinna minna? Rõige kõrgema hinna eest ma ei oleks julgunud.

Must Peeter.

Undse mo ono, suš mo sugulane. (Wõttab pudelit klõnksu ja pakub Antsule ka. Nii kaua kui Ants joob, naeratab ta saadantikult.) Uputa, Ants, hirmu, karasta südant. (Pudelit põue pistes.) Püha waim puhus — nüüd oleme joodetud, tarwis ka hobusid joota. (Ehääb toast wälja.)

Teine ettendus.

Sarwe Ants. Liiso ja Mari (natuke hiljem).

Sarwe Ants (üksi).

Terwe nädal olen nüüd kodund ära olnud. Puhas ja süüta mees olin teele minnes, tagasi tulles mul

pattu koorem fuflas. Must Peeter, sa pörgu waim, oled kawalaste mind oma wörku tõmmanud ja pää käib mul ümber, ei jõua mõtteid finni pidada. — Olen wäsiind, aga ei tule und. — Ei tihka naise filmade ette astuda, sest warga nägu — (Eiiso ja Mari astuwad tuppa).

Eiiso ja Mari (ühtlasi).

Tere Ants, tere isa! Jumalale tännu, et isa kodu jõudnud!

Ants (sõrmega filmi õõrudes).

Tere, Jumaleme!

Eiiso.

Kuulin siäse astudes sind wargusest kõnelewad. Kas sul, Jumal hoidko, tee peal midagi ära warastati!?

Ants.

Ei mitte. Juhtub mõnikord pahandust. Kufe kõrtis püieti hoost ära wõtta, sain aga looma sedamaid kätte. Muud midagi (aigutab).

Eiiso.

Nään, sa oled wäga wäsiind. Ehk heidad sāngi natufe wāsimust puhkama? Pārast juttustad meile omast teekāigist pikemalt.

Mari.

Jah, isa, heida natufe magama.

Ants.

Jah, se on kõige parem nõu. (Ea lähāb toast aigutelles wālja).

Liiso.

Isa näab tee käigist nagu rõhutad. Nii ma teda weel ei ole näinud. Ma kardan, ta on suuremat pahandust ehk kahju leidnud, kui ta nimetas. Aga jättame enneaegsed kartused ja lähme, laps, nüüd lehma lüpsma. Teg käes.

(Mad astuvad toast wälja.) — (Gesriie langeb maha.)

Kolmas ettendus.

Tanil ja Must Peeter kolgivad linu. Teisel paigal toas istuwad pinkidel Liiso kedrades ja Mari linu rabades.

Mari (paneb mõega käest ja waatab oma linade peale).

Neist linadest wõiksidwad kül kallid riided saada. Linadel on esimene ilus karw, walge kui lumi ja pehme kui siid. Snnelikud, kes neist linadest tehtud riideid saawad kandma! Wägewad ja rikkad tõmbawad neid selga. Madala rahwale jääb aga waew.

Liiso.

Kõik on Jumala tahtmine. Igaüks kannab, mis Jumal temale annab. Jumala seaduse wasta ei tohi inimene nuriseda. Taewane Isa teab, mis hea on.

Mari (omale).

Hea aga oleks, kui neist linadest osa ka mino firstu jõuaks. (Ema wasta.) Suured ja rikkad kannawad kallid riideid. Rastid ja firstud neil kaaneni täis. Meie sugune aga, kui firstu waatab ei nää muud, kui palja firstu põhja.

Liiso.

Laps, sino mõtted ja soovitused on pattused. Nii noor, kui sa alles, tükib sulle juba ahnus peale. Tuleb ehk ka kord, kus sino kirstu ka mõnda jobub. Nüüd aga ole sõnakuulja ja jumalakartlik, kuis noorel tüttarlapsel sünnib olla.

Mari (omale).

Juba olen peakoolis ära käinud ja ei tohi veel kirstust rääkida. Kui peismehed ligidal, pean taga kambri taganema. (Lähäs punaseks Tanilat nähes, kes üle toa tema ligidale astub.) Mis on, mis ütled Tanil?

Tanil.

Tulin so linu vaatama (waatab linu). Kui rikkas mees oleksin, ostaksin sedamaid ja kingaksin neid oma mõrsjale.

Mari.

Cooh, siis sa jo oled peigmees. Kas ehk wõid mulle ütelda, kes sinu mõrsja?

Tanil.

Ei ole veel peigmees, ei ole mul ka mõrsjat, sest et rikkus mul puudub, aga kui warandust mul oleks, siis ei waewaks mind otsimine. Mo mõrsja peaks olema, kes nii ilusid linu ostab rabada, kui needfi natsed ja — (kella helin).

Mari.

Kes teab, kes ta wõib olla (kella helin).

Liiso.

Wistist on mõni faks ufse ette tulnud, linajaksad

iga pääw nüüd fihutawad külast külasse, talust talusse. Mari, mine vaatama, kes seal on, ja siis kutsu isa tuppa.

Must Peeter.

(Kes seisabid wihaselt oma kohast Mari ja Tanila peale oli luurinud, rõägib enesele.) Nüüd ja hiljemine ja ita seisab mino käes Antsu wõim ja woli. Ta müüb linad, ta müüb tütre, linad — linna, Mustale — Mari. (Mari astub kõrwalt mööda) Tanilale — takkud jalga!

Neljas ettendus.

Kõik endised omal paigal ja tööl. Ühest uksest astup Ants sisse, Mari tema kannul, teisest uksest Padanik.

Padanik.

Tere, Jumal appi ja jõudo! (Paneb kübera, kindab ja piitsa laua peale.)

Kõik rahwas taas (ühtlasi).

Awitago Jumal!

Padanik.

Kas peremees kodu?

Ants.

Mis Te tahate peremehe käest?

Padanik.

Linu kaubelda. Olen kaupmees ja kui kaup sünnib, siis tahan ka weel (Eiiso peale waadates) wana mutrile rätiku finkida, nii ilusa, et kuski firifus ega koolimajas teist ilusamat nähä ei saa ja (Mari peate silmad tõstes) peretütrele punased pitkad siidi paelad.

Sarwe Ants.

Kelle juures Te olete?

Padanik.

Ma olen wana Mesikäppa sell, Padanik — on mo nimi. Wana Mesikäppa tunneb kõik maakond, ta on jo esimene kaubafaks, ülikkas,

Üheksa poodi ühes uulitsas

Kümme aga turu feskkel,

ja ta maksab kõige suuremat hinda linade eest.

Ants.

Miks ma Mesikäppa ei tunne, tunnen küll, aga kaupa seenimaani temaga ei ole teinud. Rahwas ütleb, ta olew kistja ja tema kaal mitte õige.

Padanik.

Se kõne on kõik halwa rahwa lori. Rikkastelle üteldakse halba järele, neid arwatakse pattu läbi rikkaks saanuwad. Meeste waewa ja higi aga ei wõtta keegi waewaks waadata.

Ants.

Jah, se on tõsi ja õige. Kell midagi waewaga on korjatud, sedamaid laim taga järel. Aga siis nüüd faks, mis Te maksate linade eest?

Padanik.

Nii kuis linad on, 3 funni 3½ rubla, kui linad head on. Kes teab kuis fino omad on, kas sa neid ei wõtta näidata?

Ants.

Ei tahaksgi hea meelega müüa, vähem 4 rublat ei maksa ka neid näidata. Jättame, saaks, asja nii samuti.

Padanik.

Maadata lasta sa ika võid oma linu. Kui kaup ka ei sünni, siis õpime vähemalt üks teist tundma. Tundmine kosutab sõbrust. Pead sa esite Padaniku omaks sõbraks, siis sa ei lusti ka enam teise kaupmehega kaubelda. Ärgo viitgem aega, lähme aita, tulew sõbrus seda nõuab.

Ants (sugeb aigutelles oma pääb).

Oh, jättame asja teise korra peale. Kes teab kuhu aida võtti on pandud — (järele mõttelbes Liiso vastu). Liiso, sa ka ei tea, kus võtti?

Liiso.

Mari, mine käsikambri ja waata, kas ta seal ei ole. (Mari lähab teisi kambri).

Padanik.

Üks wana sõna ütleb, et õige sõber rohkem kaalub, kui kuld. Kaupmees ja põllumees, kui nad sõbrust pidawad, on mittu kaalu kulda rikkamad. Ühel on teine tarwis, üks ei jõua ilma teiseta ilmaft läbi ajada.

Ants.

Saaks, Te olete nähes wäga lahke mees. (Mari tuleb tagasi ja annab wõtme Liiso kätte.) Näh, seal tuksakse võtti, lähme siis aita. (Peetri vastu.) Peeter, tule kaasa, sul tarwis seal kimbud maha tõsta. (Lähwad kõik uksest wälja. Tanil ja Mari jääwad üksi tuppa.)

Wies ettendus.

Mari ja Tanil.

Tanil (astub Mari ligidale, istub tema kõrwa ja ohkab.)

Oh, Jumal!

Mari.

Miks sa kurwastad, Tanil?

Tanil.

Kõiksugused mõtted kiirlewad mul pääs. Süda mul väga raske:

Mari.

Ütle mulle, ehk ma wõin sulle head nõu anda.

Tanil.

Olgo siis. Kuule Mari, hommiku sel aeal kui sa emaga läksid lehma lüpsma, olin ma lina aidas, kus linu natuke tahtsin seada. Tuul lükkas aida ukse finni. Juba tahtsin ukse jälle tagasi tõugata, kui ma ligidalt healed kuulsin. Isa oli Peetriga aida juure tulnud ja nemad sõneleswad isekeskis. Peeter tükkis isale peale, et ta sind Peetrile peaks naiseks andma, aga isa wastas: mis mo lubamine maksab, kui Mari ehk sind ei taha wõtta. Nüüd hakkas Peeter isa peale väga pahaseks minema. Ta ütles: Mis mees sa oled, kui sina ei saa jagu omast lapsest. Siis ahwardas ta isat, wiimati hirmutas teda ja ütles: kui sa ei anna Marit mulle, siis — aga nüüd nad läksiwad aida juurest kaugemale ja sõnad: „kõis kaela“ tungisid üksi weel kõrwa. Oh, Mari, kas see ei ole hirmus? Jumal teab, mis Must Peeter

weel kurja ja kurbduft meile kõigile soetab! Ta on üks kurja mõttega inimene. Oh, kui ma rikkas oleks, siis peaks isa minust ka lugu, siis lähaks kõik asi heaste, siis ei oleks Peetrit karta. Aga ma kardan, isa annab järele ja selle kurjale pead sa naiseks minema!

Mari.

Ära pelga. Peeter ei saa mind millalgi. Isa armastab mind ja ei soovi oma lapsese halba.

Tanil.

Isa on küll hea, aga Peetrit on suur võim tema üle. Tal on raha. Jumal teab kust ta selle on saanud ja ma kardan, ta on raha isale ka laenuks andnud. Nüüd sunnib ta isat oma tahtmise järel tegema, mis ta tahab.

Mari.

Ega ma siiski Peetrit ei võttaks.

Tanil.

Aga viimati sunnib Peeter isat, et ta sind majast välja viskaks, kui sa Peetrit ei võtta. Sa kuhu sa siis lähad?

Mari.

Helded inimesed võttaksid mind wasta.

Tanil.

Oh, Mari, kes mitte ei võttaks wasta nii arm-
sat last, kui sa oled! Oh, kui mina nii õnnelik võiks olla, aga mul ei ole midagi, ei urtsikutgi! Kuule, Mari, ära pahanda, ma tulen sulle pattule: ma

armastan sind (ta wõttab Mari kási). Tulewal Jaani pãáwal saawad 5 aastad, et ma teenistusse so isa maja astusin ja sest saadik olid sa mul ifa armas ja mino arm kaswis igapãáw. Täna nüüd ma ei jõudnud oma tundmuse tagasi hoida. Mari mo marjoke, kas wõin ma loota sind omaks nimetada?

Mari (punaseks minnes paneb oma pãá Tanila õlale).

Tanil, ka mina sind annugi so armastan. Kui ma sind nägin, kui ma sind ligi tundsin, ifa mo süda ennast rõõmustas. Walwades ja unes kandsin ma sinu kaju omas südames. Nüüd, Tanil, mõistan ma need laulu sõnad, mis üks kuulus laulik laulab:

„Oh, waga ootus, mesi-lootus
Kül armastuse noorusen,
Taew tabast wallal, kaunis waatus,
Ja süda sõuab õntsusen!“

Tanil.

Ja nüüd ma mõistan need sõnad, mis üks teine kuulus laulik laulab:

„Ja oleks mul kui kuningal
Kõik perismaa,
Siis peaksid krooniks mino peas
Sa hiilgama.“

Mari mo kallid kroonike. (Heidab oma kási Mari õlale ümber. — Kuuldakse teised aibast tagasi tulewad. — Tanil ja Mari lahkuwad ja hakkawad jälle üks rabama, teine kolkima.)

K u u e s e t t e n d u s.

Endised, Padanik, Ants, Peeter, Liiso. (Ants ja Padanik astuvad kesktubani ja jäävad seal seisma. Kõik teised omal tööl.)

Padanik.

Mo armas kallis sõber, mis nüüd linadega saab? Ütle ometigi, mis sa nende eest tahad?

Ants (käänab pää Peetri poole).

Mis nõu sa, Peeter, annad, kas maksab müümine?

Peeter.

Mis kaup mulle putub, tee nii kui ise arwad.

Ants (Liiso poole).

Liiso, mis sa arwad?

Liiso.

Kui kaubafaks head hinda lubab anda, siis võib linad ära müüa. Zumal saab siis mõlembid õnnistama, saksa ja sünd.

Padanik.

Seda võite uskuda, et hind saab hea olema. Kes jõuab siis enam maksa kui wana Messkäppa sell. Messkäppa kontor läkitab linad otsekohe Inglusmaale. Teised kaupmehed saadavad esite kauba teiste kätte ja igaüks tahab ta juurest oma kasu võtta. Selle pärast meie kõige suuremat hinda jõuame anda.

Ants.

Noh, mis Te siis annate?

Badanik.

Ei, risti esite oma laps ära. Pane temale hind peale, nii on seadus. Tuled sa linna poodi, siis sa jo ka küsid, palju maksavad heringad ehk palju sool?

Ants.

Kui siis seadus nii on, noh, olgo siis 4 rubla linade eest. (Maerab.)

Liiso.

Seda ei ole palju selle waewa eest, mis tema juures on nähtud. Jumal üksti seda waewa mõib tasuda.

Peeter.

Kad on ka esimesed Marjenzburgi linad.

Badanik.

Hind on liig suur, armas sõber, kui sa seda lei-
sika eest küsid, ehk sa arwad puuda eest? (Liiso poole.)
Olgo ka waewa palju nähtud, seda hinda ei mõi
anda kusgi maa peal, taewan wast. (Peetri poole.) Kui
linad oleksiwad kõik ühesugused, siis oleks teine ast,
aga seal on üks kaal snit linu, teine rist, kolmas
treipant prakliga kous, pealegi Sorjenzburgi seltsi ei
neil puudo. (Antsu poole.) Linade eest ei mõi enam
anda, kui 3 rubla.

Ants.

Andke nime mis tahate, mo linad on head, 3
rubla 70 kopikad on mo wiimne küsimine; kui tahate,
siis mõite selle eest neid osta.

Padanik.

Ega puu ühe hoobiga maha ei lange, laastud lendavad mitmed senna tenna. Ma panen 30 kopikad peale, enam ei jõua.

Ants.

Kui Te mitte rohkem juure ei pane, siis jättame kauba teiseks forraks. Mina ei wõi enam kui 10 kopikad maha jätta.

Padanik.

Panen ka 10 kopikad juure.

Ants.

Ei, jäägo siis kaup —

Padanik.

Noh, kirik keel küla. Wõttad 3 rubla 50 kopikad?

Ants.

Olgo siis. (Eõõwad kääb kooko.)

Padanik.

Higi seisab mul otsa peal, keel ja kurl on mul kuiwaks läinud, nii raske oli sinuga, sõber, kaubelda. Aga iga algus on ränk, kui ma teine kord jälle kaup-
Iema tulen, loodan, lähäb asi meil ruttemast joonde. Lähme nüüd laua juure ja paneme leppituse kirja. (Nad lähwad laua jure, istuvad maha, Padanik tõmbab taskust paberi ja pliatsi, karbist annab ta ühe sigari Antsule, teise paneb ise põlema.) Noh, täna mulle sündinud noor halli habemega sõber, kuis siis so täis nimi kõlab?

Ants.

Mo nimi on Sarwe Ants Waha.

Padanik (kirjutab).

Se nimi on antsafas. Üks tutaw laul algab : „wana Ants oli auus mees“ j. n. e. Nii olgo ka mo poolest sulle au pakkunud. So nime järel wõiks arwata, et sinuga pehmelt kaubelda sünniks, aga sa seisad kui müür kauba hinna maha lastmise juurel. Kolmanda nimega (Sarwega) sa hirmutat ehk mõnda, mind mitte, mulle se sarw wäga tulus, kahewõrra ma sind wõin hoida, sest wana sõna ütleb: „meest sõnast, hārga sarwist peetakse.

Ants (naerdes).

Pidage, saks, mind nüüd sõnast ehk sarwist, aga ilma kae rahata —

Padanik.

Jah, kērahha on kõige parem finnitus. Paljus ja tahad? Kas 6 rubla küllalt?

Ants.

Olgo 6 rubla.

Padanik (kirjutab).

Nüüd on täht walmis (loeb ette) „Sarwe Ants Waha on müünud 3 kaalu linu ja saab iga leifika eest 3 rubla 50 kopikad. Sai kērahha 6 rubla.“

„Padanik, Mesik. sell.“

Kas oled, sõber, sellega rahul? (annab tēhe Antsu kätte; Ants loeb ja annab tēhe Esiisole lugeda.)

Liiso.

Aga räätit ja stidi paelad?

Padanik.

Jah, kirjutan seda ka sisse (kirjutab). Nüüd kõit joonel (ajab käe tasku, tõmbab ta taskust välja) ja siin pealegi liigu raha. Aga milal, Ants, linad linna tood?

Ants.

Küünla pääwal, enne nad ei saa valmis.

Padanik (tõmbab kella taskust).

Aeg juba väga hiljaks läinud. Nüüd ruttu laugemale sõita. (Annab Antsule kät.) Jumalaga siis, noor sõber. (Teiste vastu.) Jumalaga rahwas!

Kõik rahwas (ühtlasi).

Jumal kaasa. Soovime saksale head teed. (Lähvad Padaniku saatma. Peeter ja Ants jäävad üksi tuppa.)

S ä i t s m e s e t t e n d u s .

Ants ja Must Peeter.

Must Peeter.

Linad on nüüd ära müüdud, aga kas tead, Ants, mis nendega teha, enne kui m'e neid linna weame. Mina õpetan sulle, paneme igal kimbul üks hea kiwi sisse, see on väga kasulik, linad kaaluvad raskem ja rohkem raha jooseb meie pungas.

Ants.

Sinu nõu ei ole mulle meele pärast. Ei ole palju aega, kui sinu kurja nõu täitsin ja sinuga Noore

Kivi linad kõrwale wiisn. Teist korda ei taha süü alla minna. Ma ei pane kiwid linadesse, ei taha omil wana pääwil weel kohtu ette. Noore Kivi linad on alles metsas weel, tühi teab, kas meie neid õutsal kombel ära wiia ja müüa jõuame.

Must Peeter.

Saab näha, kas paned kiwid ehk jättad panemata. Mul ta üks kõik. Meie sõbrus on siis ka otsas.

Ants (südamlikult).

Olgu ka see kuradiga sõbrus otsas ja lahutud.

Must Peeter.

Kas see on mististi so tahtmine? Hea küll, milal sa maksad mul wõlga ära? Mul oma raha tarwis.

Ants.

Saawad linad walmis, saad sa oma raha.

Must Peeter (saadantlikult).

Ei ole mul aega nii kaua oodata ja kui sa mitte sedamaid ei maksa, lähän ma kohtu peale ja annan Kivi linade warguse üles. Jään ma ka ise kimpu, mis suuremat see mulle teeb, ma seisan naiseta ja lapseta, ükksine siin ilmas. Aga sina, hundi-saba, pead siis minuga seltsis

siutud ja sõlmitud,

sõimatud ja sülitud

Siiberie sammumaie!

Ants (wärisedes).

Kulla Peeter, ega sina ometi omad sõnad tõeks ei taha teha?

Must Peeter.

Seda saad sa nägema.

Sarwe Ants.

Kullakene, leppime ära, jääme sõbraks.

Must Peeter.

Kui sa kiwid linadesse paned, mulle poole kasu annad ja mis kõige ülem: Mari mulle naiseks lubad, siis jättan oma ettewõtmise.

Ants (ohkades).

Aga mis ma pean tegema, kui Mari sind ei taha, ega võtta?

Must Peeter.

Sa pead teda wägise sundima. Tõuta mulle seda, siis on meie wahel rahu, muido aga —

Ants.

Jääme sõbraks, ma tahan so tahtmist täita.

Sarwe Ants.

Anna kät selle peale (annawad kät). So, nüüd on kõik asi jälle joonel.

Et mese näituse ots.

Teine näitus.

Rauba Kontor linnas. Kontori toa seinad, lagi ja põr-
mand tolmu — suitsu karwased. Seinade külles ripuvad
mitmesugused mets elajate nahad, kui hundi, rebase, ilwese,
tuhkro j. n. e. Põrmandal mõni kimp linu, mõned kottid lina-
ja ristikheina seemnelega. Ühe riuli peal waha rattab j. n. e.

Esimene etendus.

Wana kaubasaaks Mesikäpp istub kirjutamise pulti ees ja kir-
jutab. Teisel kohal toas loeb Padanik Tartu postimeest. Sufo,
margapuu käes, kaalub linu ja waha rattid, teeb aga wahel
teiste selja taga mitmeid wigurid: näitab keelt, pika nina j. n. e.

Padanik.

Armas herra Mesikäpp, lubage mulle üht imelikku
lugu postimehe seest Teile ette lugedu.

Mesikäpp.

Mis on sündinud? Lugege, Padanik, ma kuulen.

Padanik (loeb).

Wõro linnast kirjutas: „Sel aastal, küünla
kuul, tuliwad meie linna kaks meest nelja hobusega
linawoori otsima. Nemad oliwad tublid ja suure
kaswuga mehed, wanem neist musta, noorem walge
werega ja ütlesiwad Kriimanni wallast Tartu poolt
olewad. Noore Kiviga, kes kaupmees Wõrul on,
sündis neil woorikaup Riiga ja nemad paniwad 3
kaalu iga koorma peale. Mõne aea pärast tuli Riiaast
kiri, et neid mehi linadega seal ei olla nähtud ega

neist kuulnud. Taganõudes saanud kaubafaks, Noor Kiwi teada, et neid mehi Kriimanni wallas Tartu poolt ei tunta ja nimed, mis nemad oliwad ülesannud, seal kesgi ei teada, nõnda kui wanema mehe nimi Tamme Jaan seal hoopis wõõras olla. Selle pärast lubab nüüd kaubafaks Noor Kiwi sada rubla sellele, kes temale wargad kätte tooks ehk teda nende jälgile oskaks wiia."

Meetikäpp.

See on küll üks ime lugu. Niisugust koerust ma ei mäleta weel kuski olemad enne tehtud, ei oleks ka uskunud, et kesgi seda julgeks teha.

Padanik.

Rahelümne wiie aasta eest ütteldakse, olla üks niisugune lugu meie linnas kadunud Luusjärega sündinud.

Meetikäpp.

Selle pärast, armas Padanik, on iga palju ette-
waatamist iga asja juures tarwis. Nüüd saate aru, mispärast ma teile iga olen meelde tuletanud, et ennast peate ette vaatama. Ilm on koerustüka täis ja kes filmad mitte ees ja taga ei hoiä, see on warsti kahju sees. Meie päiwil, ehk küll häle üttelda, ei maksa pehme süda midagi. Kes üksi armastusega ja pehmusega rahwa sekka astub, ei jõua kaugemale.

Padanik.

On tõsi küll. Ilm on kurjust täis. Igaüks mõtleb, kuis teist wõiks murda.

Mesikäpp.

Ja see sünnib igal pool, igas seisuses ja mis kõige libedam tunnistada, kaupmeeste kestel wäga liiaste. Armas Padanik, mis ma ütlen, ei ole mitte kuulmise peale ütteldud, mo kadunud isa ja mina oleme seda kõik ise maitseada saanud. Ma tahan Teile lühidelt mõnda juttustada, mis ka Teile kasuks ja tuluks arwan olema.

Padanik.

Selle eest ma annaksin Teile palju tänu. Juttustage, ma palun.

Mesikäpp.

Kuulge. Mo kadunt isa oli üks tõemeeseline mees. Kesgi temale halba järele ei ole üttelnud. Ta kauples oma elu aega ja sai hästi wanaks, aga palju wara ta ei jätnud oma lastele järele. Mitte kõne wäärtgi p olnud tema pärandus. Waewa ja tööd oli küllalt nähtud, aga tema waew ja töö ei saanud tasutud. See tuli kõik sest, et head sõbrad teda kooriswad. Eibe feele ja sula suuga pakkusiwad nemad isale raha laenuks lina ostmise tarwis. Nad nägiwad, et tal majakene ja muud tarwituse asjad joonel seisid.

Padanik.

Suuda sugused sõbrad.

Mesikäpp.

Isa wõttis raha ja ostis, aga siis tuliwad need mereäärased kontori sõbrad, kes raha oliwad annud ja isa pidi neile linad ära müüma hinna eest, mis

nemad temale määraswad. Ta ei tohtinud teistele müüa, kes faalu pealt wiis ehk kuus rubla rohkem oleksiwad maksnud, sest raha andjad oleksid ütelnud: kui sa ei taha meie pakutud hinda wõtta, siis anna raha sedamaid tagasi, sest meil on ainust raha ehk linu waja. Koh, kust wõtta raha. Ei antud aega, teist ostjat endale otsida ega oodata, kui lina hinnad tõuseksiwad. Waatage, Padanik, nõnda nülgisid sõbrad sõbra naha seljast. Parem on koera käest worsti laenuks wõtta.

Padanik.

Kül on jälle.

Mesikäpp.

Jäle aga tõsi. Kui sa raha laenuks wõttad ja maksad ka oma 12 protsenti aastas, siis sa ei ole niisugune wang, wõid ika ennast weel priimeheks kiita, sest sa tohid igauhele linad äramüüa. Du ka 12 protsenti palju, seda aga ika wõid wälja teenida, olgu ka raske. Kimpu sa ei jää.

Padanik.

Wistist parem.

Mesikäpp.

Kuis ma jo korra ütlesin, ei jõudnud mo kadunt isa sel wiisil kõne wäärtgi wara järel jätta ja ta ei oleks sedaki jättnud, oleks lepi naal omast majast wälja pidanud minema, kui ta mitte ei oleks neist sõbradest lahkunud.

Padanik.

Meist kiskijst metsalistest.

Meistikäpp.

Pärast isa surma võtsin ma kauba töö kätte. Kül hakkatus oli raske. Laenu läbi jõudsin edasi, olivad protsentid kül kõrged. Pettus ümberringi, pidasin omad silmad ika lahti, ma ei uskunud kedagit. Ise seisin poes ehk aidas hommikust õhtuni, igaüks kimp linu läks teise järel mo sõrmedest läbi, waewalt et endale aega andsin pisut leiba suhu pista. Aga wana sõna ütleb: kelle jalg tatsutab, selle suu matsutab. Waew ja hool saiwad tasutud, kaup läks aega mööda paremast ja tegi rõõmu. Nüüd mul, Jumalale tänu, ei ole puudust. Mul aidad täis ja kufrus mõni kopik raha. Ma ei tea, mis laen on, ostan linu ja müün neid, kui mul parajat hinda pakutakse. Ei haka ka oma linu mitmes seltsis müüma. Mina ei tunne praakimist, mul kõik üks selts, wõtke ostja ehk jätke. Nõnda on, mo armas Padanik, lugu minu isa ja minuga olnud; nüüd olete Teie kõik kuulnud.

Padanik.

Armas herra Meistikäpp, ma tänan Teid südamest selle jutustamise eest ja andko taewas mulle wõimu ja mõistust ka kõik nõnda toimetada, kui Teie olete toimetanud.

Meistikäpp (waatab aknast wälja.)

Seal ma näen lina koormad, ehk Sarwe Ants tulnud, täna tema lubas tulla.

Padanik (aknast vaatades).

Ei ta ole, tal on head hobused ja tublid saanid.

Mesikäpp.

Teil, armas Padanik, nüüd aeg aita minna. Olge seal ise ees ja taga, ja waadake järel, et kustgi poolt meile kahju ei juhtu. Waatke, et kaal wiltu ei seisa ja et ta õige on. Ma ei taha mitte, et wigurid seal juures tehakse kui mitmes paigas, kus rauatükid ja abelad kaalule raskenduseks ehk fergituseks pannakse ja muud felmi tempu tehakse, et kaal kaupmehe poole wauks, kui ta ostab, aga ostja poole, kui müüb.

Padanik.

See on suur ülekohus.

Mesikäpp.

Ma ei taha ka kui teistes paikades, et niisugune Barilai, kes oma tolli peab wõtma walmis peetakse, ja ei salli ka kui mõnes kolmandas paigas, kus kõik sellid ja poisid aida juure kofko aetakse, jalgu kaalu laua all hoidma.

Padanik.

Wäga nuhtluse wäärt kombed.

Mesikäpp.

Seda, armas Padanik, tahsin ma Teile meele tuletada, sest ma ei armasta ülekohut ja tean, et Teie niisugusid tempusid, kui üks tõdemeeline mees, põlgate. (Koputakse ukse taga). Mine, Juko, ja waata, kes seal ukse taga. (Ukse ülestõustes tooli pealt, astub pikameesi kontori teise ukse poole.)

Zuko (ukse juurist).

See on üks Settu. Kas ma lasen teda fiske?

Mesikäpp.

Lase ta fiske. (Lähäb toast wälja. Settu astub fiske.)

Teine ettendus.

Badanik, Zuko, Settu.

Settu.

Tiere, tiere, kulla Jesand.

Badanik.

Tere ka Settu weli.

Settu.

Kiulm jilm ussen. Tulli tarre hinnast piefel-
dama. Kobeselle pani haina merssi hiette, lasgo ta
bingo haarda. Kas jesand niärtsokeisi ka ost?

Badanik.

Dstan kül. Aga kas oled juba pruukosti pidanud?

Settu.

Hole ei mul weel hütfsike Hiimala raasokest suhe
saano, mina hole weel kogoni hiüwalta. Hole ei ka
weel hütfsike tsilka wiina saano.

Badanik.

Zuko, anna wana huindale üks tops wiina.

(Kirjutab, Zuko annab Settule wiina.)

Settu (joob wiina ära).

Pasfiba Wedor Wedrowits.

Juko.

Kus sa jättid oma söögi fotti?

Settu.

Usse klerwale pani timä maha (näitab). Seal om.

Juko.

Mis on sul ka kodust ütten wõetu?

Settu.

Paari kallu ja pola läiwäkest. Saab kiüllalt mul. Kuulle anna mul weel ütte napst wiina, siis ma haara ütte sakkuska timäle peäle.

Juko.

Sina joba said, ole rahul, ega ma sul kõrtsimees ei ole.

Settu.

Kulla jesand, anna noo.

Juko (walab wee pudelist topsi sisse).

Wõtta siis ja joo rutto (annab topsi Settule).

Settu (joob ja sülgab).

Mis sa mino narrit! ta hoil west, mis sa annid. Kas ma sul nar' ole, kuis sa tohid mino narma? Mina sõida toisell' paigale.

Padanik.

Mis seal on, mis sul wiga?

Settu.

Kai jesand, ta pois mino wäga liiaste trotsip.

Ei ole õige.

Juko.

Padanik.

(Jukole) Ole wait. (Settule) Mis ta sulle tegi?

Settu.

Kai, faks, mina pallese hindalle ütte raasokest wiina ja timä anse selge wesi.

Juko.

Mis sa mõlsid.

Padanik.

Ole wait, häbi peaks sul olema, niisugusid tempusid teha. Anna temale üks naps. (Kirjutab edasi).

Juko (annab Settule tops wiina).

Eäh, lei ka siis. (Sell ajal, kui Settu joob kaksab ta Settu habet.)

Settu (tänitades).

Sina koir, mis sa kaksad mo habenda! Kas ta ole ei walus?

Padanik (Jukole).

Häbemata pois, sa ei jätta wallatust maha. Dota, oota! (Kirjutab edasi.)

Juko (Settu ligi astes).

Sa oled mo kõige armsamb sõber. (Wõttab nõde kääga ümber Settu kaela kinni ja pühib talle üle suu.)

Settu (mušta näuga).

Jättä mino rahul. Mine mant, wana halp, muido mina üttele jesandale.

Kiwi-linab.

Zuko.

Siis sa oled üts tural.

Padanik.

(Kuuleb sõimu sõna, wirgub ülesse, näeb Settu musta näu ja ruttab Zuko peale.)

Säh, sul (annab Zukole suud pibi) see on sulle
paras,

Eina sõge pääwa waras.

Baata, pois, ja pida meeles,

Jäled sõnad rõderas keeles,

Jätta halbid tembud maha,

Muido pargin weel sul naha. —

(Settu wasta.) Kas sul linu ka on?

Settu.

Hole ei muud, kui üts hüdiss mull weel ussen,
üts ainus pund.

Padanik.

Mine ja too oma hüdiss sisse. (Settu lõhäs wälja.)
(Zukole.) Mina lähan müüd aita, sa jääd seie tuppa.
Kauple Settu käest ära, mis tal müüa, ma tahan
näha, kas sa ka mõistad osta. Tuleb rahwast, siis
lase neid sisse ja oodata nii kaua, kui ma tagasi
olen. Baata aga, et sa mul jälle mitte koerustüka
ei tee. (Lähäs toast wälja.)

K o l m a s e t t e n d u s.

Zuko (üksi ja hüppabes).

Olen nüüd ütši, nüüd olen peremees, woli mul

küllalt. (Mäitas rusikuga ukse peale, kust Papanik wälja oli astunud.) Papanik sa

Mis sa tike, mis sa tegid,
Et sa ausat poisit sugid.
Kül ma annan sulle oppust.
Et sa jättad oma roppust.
Minul sai nüüd küllalt häbi.
Sino furja waimo läbi,
Dota mees, see saab sull' mastus.
Mino kässes seisab wastus.

Kui ma selliks wälja tulen
Ja ei astu udso sulen,
Doda siis mul wana k—t,
Kui sa weel mul hambid murrad.
Kuis sa tohtsid lüwra mulle?
Ja es olnu walus sulle;
Lubamatta fina lepsid,
Kohu küünwa wiina topsid.

Pliks ja plaks sain suhe pitte
Et mul aega olnu mitte
Sulle ütte rästi anda,
Kohu käpp sa wõinu panda.
Leidsid kätte rästi puundust
Igal paigal oli tiidust,
Kus sul wõida käppad pühki,
Aga mitte suhe rühki.

Mino lüwra, määne julgus?
Seda tohib sääne hulgus?

Mina olen mees, kui sina.

Kae, ma pööran sulle nina.

Näitab pika nina ukse poole, kust padanik wälja oli läinud.)

— Siin majan om raske läbisaamine üttel õpipoisil.
Üts annab lopsu, teine wopsu. Käsü andjid kubjani,
käsufandjid aga (näitab jalade peale) kats. Tatsutan
küllalt, aga suule midagi matsutamist, seljale seda
enamb matsud,

Padanik mind tihti pessab,

Köögi emand kassab juusfid,

Tare neitsi näppistab! (Settu astub sisse.)

Neljas ettendus.

Zuko. Settu (üks kimp lina kaindla al).

Zuko.

Tuled sa joba üts kord mo armas Settoweljo
Näita sija omad lina (waatab lina tüwi ja ladw läbi)
Ta om kül üts edimene hüdijf; mis sina nõwwad
tema eest?

Settu.

Kolmi rubli wiisi kummend kopikad.

Zuko.

Kas sina pipramaalt oled? pool teist rublid om-
mawa willant.

Settu.

Mis sina mino pillkad, ma lää ära (wõttab lina
kumbu kaindla alla, tahab minna, aga Zuko hoiab kumbu ot-
sast kinni.)

Juko.

Doda, mis sa rühid, pane nad linad maha, ma annan sulle napsi.

Settu.

Olgo, ma jää, anna siis.

Juko (annab napsi, Settu joob ära).

Kas sa ka Moskwa linna oled nännu?

Settu.

Hole ei.

Juko.

Kas tahad teda nätta?

Settu.

Taha küll.

Juko.

Mina sulle näüta.

Settu.

Näüta siis.

Juko (wõttab ühe pargitud postli naha, lautab ta põrmanbu peale laiali).

Astu selle naha peale, siis ma sulle näüta.

(Settu astub peale, Juko wõttab naha weereft kinni.) Koh, kae nüüd taima poole, siis näed kõik liina. (Settu kaeb ülesse, Juko tõmbab sel aeal naha jalade alt ära, nii et Settu sellite moha kukub. (Juko naerates) Kas nägid?

Settu (wirgub ülesse ja tabab Juko piitsa warrega lüüa).

Mis sa narrid mino, sina koir, küll ma ütlesandalle.

Juko.

Ära ütle, wõtta heitumise peale ütte heitumise pirtsjo. (Pakkub Settule napsi.)

Settu (wihafelt).

Taha ei, mis sa pilkad mino.

Juko.

Säh, wõtta, see oli nali. (Pakkub topfi temale kätte.)

Settu (röömsalt).

Olgo siis. (Wõttab ja joch.) Ära pilka mino enam. (Kopputakse ukse taga.)

W i e s e t t e n d u s.

Endised, hiljem kuus woorimeest. Wiimaks Padanil.

Juko (küsib ukse läbi).

Kes seal on?

Mehed (mitmed healed).

Lina sõbrad; laske sisse!

Juko (teeb ukse lahti. Kuus meest astuwad teretades sisse).

Tere ka, olge nii head, arwulifud suure herrad, istuge maha (mehed naerwad ja osa istub maha). Teie naerate, et ma teid herradeks nimetan? Ei ole see naero asi, sest ma ole ka kõrgest soust. Mo esä oli (suure healega ja pikamesi) kindral kuberner — (weiko healega ja ruto) — i tarepois. (Pikamesi ja suure healega.) Mo esä sei — (weiko healega) — s (suure healega) iks kubneri lawan (tasase healega ja kermest) tema tooli tagan. (Suure healega.) Kui nemä sõidule lätsiwa istus mo esä iks

Kõrwal (tasase healega ja ruttu) kutsari kõrwal pufli peal.
 — Mina ise ole Wõru maakonnast, ole päris Ugulane.
 Ija aega saie ma seie suure kaubaliina, suure kauba-
 saksa manu, kel Mesikäpp nimi. — Urwsi, et ta man
 nüüd saas magus elu olema, met sümwä jumwa aga

Nüüd om mo elu wäga raste
 Ja kurblik om mo pääwa töö,
 Ja waewa higil iga pääwa
 Ma hallitatu leiba söö.

Kolm forda pääwal antas pessa,
 Nink ütškord sümwä, kes to kand?
 Kui nema pörfa praadi parkwa,
 Siis mulle antas pörfa hand.

Padanik (astub wiimsete sõnade juures ilma kuulmata rüpa,
 tõitab Zuko ligi, haarab tema karmust kinni ja rapputab teda.
 Zuko waub põlwili maha).

Sina häbemata kelm, kas sul paremat tööd ei
 ole? Kas sa mõtled kõrtsis olewad? Ma tahan sulle
 — oot', oot'. — (Nahwa wasta) Wist ammugi ju ootate?

K u u e s e t t e n d u s .

Kõik endised, hiljemine Mesikäpp.

Settu.

Jesand, kas sa wõttad wasta mo närtso ja mo
 hüdijst?

Padanik.

Mine aida juure, ma tulen järel, seal so käest
 wõttan wasta.

Settu.

Kül ma rühhi. (Ehäb wätsa.)

Badanik (meeste wasta).

Mis head teie ütlete?

üks Mees.

Tulime woori otsima linnast.

Badanik.

Dotse — seal (Mesikäppa peale näites, kes sisse astub) wana saks ise. (Mesikäppale.) Need mehed tahawad woori peale minna. (Ehäb wätsa.)

Mesikäpp (istub maha ja mõtleb).

Wõite tulla, wõite 20 hobusega tulla. Igalühel koormal saab 25 puuda linu peale, üks püt soola peab igaüks hobene mul tagasi tooma. Wiis rubla on woori hind. Käeraha ma nõuan ühe rubla, kui teie tahate woori wõtta.

üks mees.

Jätke, auus herra, soola wedo maha.

Mesikäpp (wihaselt).

Ei ole mul woori sugugi.

Teine mees.

Oh, meie wõttame selle woori ifa ära.

Mesikäpp.

Mis teie aega wiidate, makske käeraha sisse ja asti otsas.

Esimene mees.

Olgo siis (wõttab pungast raha ja maksab). Kas ki-
witee raha tuleb Teie poolt, faks?

Mesikäpp.

Mino hind on wiis rubla, wõtke wai jätke.

Teine mees.

Meie wõttame woori, ehk kül hind natuke kashu,
aga herra annawad meile joodu raha?

Mesikäpp.

Teie olete kui Mustlased (wõttab karbist raha).
Säh, siis, poro jommi peale.

Mehed (korda pibi).

Olge terwe, täname.

Mesikäpp.

Homme tulge siis feie linu peale panema. Olgo
aga kõigil head hobused ja saanid. Müüd minge weel
sõbra tuppä oma keskil nõu pidama. Ma tahan kir-
jad kirjutada ja rehnungid läbi waadata. (Koputakse.)
Kes seal nüüd? Juko te üks lahti ja lase sisse.
(Juko teeb uks lahti. Sarwe Ants ja Must Peeter astuwad
teretades sisse.)

S ä i t s m e s e t t e n d u s .

Endised, Sarwe Ants ja Must Peter. Hiljemine üks toa
neitsi ja Padanik.

Sarwe Ants ja Must Peeter (korda pibi).

Tere, tere.

Mesikäpp.

Tere Jumaleme.

Sarwe Ants.

Tõime omad linad, mis ausa herra sell mell
todus on ära faubelnud.

Mesikäpp.

Ah, sa oled Sarwe Ants Baha.

Sarwe Ants.

See ma olen küll.

Mesikäpp.

Koh, kas on ka linad head?

Sarwe Ants.

Teie sell waatas nad läbi, üks jago on küll
kogoni hea.

Mesikäpp.

Kes see teine mees on?

Sarwe Ants.

Mino poolnik, Must Peeter nimega.

Mesikäpp.

Kui noorisand tuppä tuleb, siis saab ta wasta
wõtma, aga tooge mul õige paar kimpu proowiks
sisse, ma tahan waadata, missugused linad teil tä-
namu kasnud on.

Sarwe Ants.

Peeter, mine ometi wälja ja too paar kimpu

fiise, laubafaks waatab ise üle. (Must Peeter astub wälja.)

Mesikäpp.

Mis sulle linade eest lubati?

Sarwe Ants.

Kül faks seda-paremast teadwad.

Mesikäpp.

Mina raamatusse ei ole weel waatanud. Mis sell sulle lubas?

Ants (annab lauba tähe).

Waatke ise, see on ta leht.

Mesikäpp (loeb ja annab tähe tagasi).

Argo mõttelgo seda hinda saada. See on üks hind, mis mulle endalegi ei anta. Mis sellil meelde on tulnud niisugust kõrget hinda maksa. (Peeter astub fiise.) Kui sellid nõnda moodu ostawad, siis ei wõi neid enam pidada. Kui ma oma suure koerale kella ümber kaela panen ja teda maale saadan, siis ta ajaks mul niisamoti rahwast kõigilt poolt kokko. —

Must Peeter.

Nägime kül palju waewa nende linade juures. On ta head. Waadake auus faks. (Wislab mõned kimbud Mesikäppa jalgade ette maha.)

Mesikäpp (waatab linade peale).

Hea karm neil kül ei ole, ei tea, kus need linad kasnud on?

Must Peeter.

Meie oma põllu peal. Saks laidavad neid wäga ära, nad aga kogoni head.

Mesikäpp (lõõb linu kimpude otsad lahti).

Waatke, armsad sõbrad, see esimene kõlbab tussiks nimetada, teine lähab rehepapiks, kolmas paistab kui tule tungal ja neljandama juures peab weel leifik seepi ära pesema, seni kui nemad walgeks läh'awad. Kuulge, mis nimed neil neljal sugul kõlbab anda: Pika, Paka, Tuks ja Krants.

Must Peeter.

Oh, mis Te nüüd, saks, nii kõnelete. Meie linad ei ole laita.

Üks toa neitsi (astub sisse).

Muus herra, üks wõõras herra on tulnud ja tahab herraga kokko saada.

Mesikäpp (neitsile).

Hea kül, ütle herrale, et ma sedamaid tulen. (Meestele.) Kui mino sell aidast tuleb, kül ta wõttab teie linad wasta. (Tüdrite). Kui noor'sand tuleb, tal- litago ta need mehed ära.

(Pühäb wälja, teisest uksest astub Padanik sisse.)

R a h e k s a s e t t e n d u s.

Endised ja Padanik.

Padanik.

Tere, Ants, oled kui lubanud tulnud. Noh, kuis käsi käib?

Sarwe Ants.

Ja käitsest läbi.

Padanik.

Wana faks waatas wist juba teie linad pealt ära ja ei olnud rõõmus. Nad näewad küll halwad wälja. Kas teil on ka hea kaal pantud?

Sarwe Ants.

Nad 22 naela raske, kuis ifa seadus on.

Padanik.

Missugune margapuu siis teil on kodu, kas punne ehk wassne?

Ants.

Ja oma puu margapuu.

Padanik (wõttab margapuu ja kaalub).

(Roerdes) Teil näisise küll se Jormanni margapuu olewad. Põletage ta ära ja wõtke jälle oma wana isa isade margapuu kätte. (Eina kimbu pääd waowad kangeste alla poole maha.) (Tõsiselt) Mis tont need pääd aga ifa nii alla poole waowad? (Wõttab noa ja tahab lina pää lahti teigata.) Waatame, kas —

Must Peeter (Padanikule waasta pannes).

Ega meie omad linad ei lasse wassida ega ära narrida (tükki kimbu Padaniku käest ära wõtma). Pääd waowad sest, et limbud wäga kõwaste lõidetud on.

Ants.

Me ei lasse omad linad ära trotsida (tükki limbud

Kaenla alla wõrma). Tule, Peeter, lähme muiale, kui
saks niisugusid wigurid tahab teha.

Padanik (wihane, tõmbab Antsu käest kimbu, leiab ruttu lahti
ja üks kiwi kukub seest wõija põrmandale).

(Woorimeeste wasta). Waatage mehed (Antsu ja
Peetri wasta suure healega). Mis koerus see on? Linade
sisse olete kiwid pannud (leiab kermeste teisest pääd ka
lahti, igalühel kiwi ehl jaatud wesi ja takud sees.)

Woorimehed (korda pidi).

Toho, kiwid, teliskiwid, takud, jaä tükkid, wesi j. n. e.

üks mees.

Need linad on hoopis kiwidega täis.

Teine mees.

Neid wõiks õige kiwilinades nimetada.

Tga mees (korda pidi).

Jah, kiwilinad. — — — —

(Must Peeter ja Garwe Ants tahawad uksest wõija tükida, mõni
üksesse wõetud kimp kaenla all, aga Padanik püiab neid hoida.

Padanik (Zukole).

Zuko, kääna üks lukko! — — — — (Zuko
paneb ukse lukko. M sikäpp ja tema wõdras, kaubasaks Noor
Kiwi, kes suurt healt ja jagelamist k rteri kõrwal toas olid
kuulnud, astuwad sisse) — — — Need mehed suured
kelmid, neil kiwid linade sisse pantud.

Ühelas etendus.

Endised, hiljemine kohtu herra ja wahib.

Must Peeter (Noort Kiwi nähes sala Antsule).

Katsume pühki. (Mõlemad tükkivad ukse poole).

Noor Kiwi (Musta Peetri ja Sarwe Antsu ärratundes sala Mesikäppale).

Jumal' eest, need on mino lina-wargad. (Peetri ja Antsu wälja tükida nähtes, suure healaga). Bidage, rahwas, neid mehi, üks neist on see wale Tamme Jaan Kriimanni wallast, teine tema abimees. Mino lina wargad.

Mesikäpp (Zuko).

Zuko, jookse ruttu ju kutsu politsei.

Zuko (wälja lippades).

Jah, filmapilk — —

Noor Kiwi (Peetri ja Antsu waeta).

Kas teie mind ei tunne? Teie furjategiad!

Must Peeter.

Urge sõimake, jaks, m'e Teid ei tunne, esimest forda jaks näeme.

Noor Kiwi.

Ehk tuleb teile meele, kust t'e wiimast kord linad peale olete wõtnud. Kuhu t'e felmid mino linad olete wedanud? (Must Peeter ja Ants tükkivad iga kängemast ukse poole, sealt aga näwad politsei kohtu herra wahimeestega sisse astuvad. Peeter lähäb mustaks, Ants punaseks.)

Kohtu herra (ümber waadates).

Mis siin on? Kes kutsus?

Noor Kiwi (kohtu herra poole).

Auus rae herra, mina olen kaupmees Noor Kiwi. Need mehed siin (näitab Peetri ja Antsu peale) on mino lina margad.

Mesikäpp.

Ja siin mino juures tahtsid täna kelmid mind petta kiwidega, mis linade sisse olivad pannud, kuis ise näete. (Näitab põrmandu peale, kus kiwid ja linad maas).

Padanik.

Mõnel kimbul on ka wesi sisse walatud.

Must Peeter.

Ei ole õige.

Kohtu herra (suure healega Mustale).

Pea suu!

Juko.

Mõnel kimbul ka takkud sees.

Must Peeter.

See on wale.

Kohtu herra (Musta Peetrile).

Pea! lori! Wai niisugused kurjategiad! Wahi mehed, ärge laske neid paigalt. Looge ahelad!

Ants.

Auus suur kohtu herra, ega ma ei oleks seda wargust ja pettust teinud, ega ette wõtnud (Peetri peale

näitades), aga see mees andis mulle selle furja nõu ja sundis mind. Andke andeks! (Langeb põlvile maha.)

Must Peeter (Antsu wasta).

R—t so sisse, mis sa waletad. (Kohtu herra wasta.)
Tehke temaga, mis tahate. Need linad ei ole minu.
Mina sõidan kodu. Kes tohib mind putuda? (Tätkib wälja minema.)

Kohtu herra (Peetrile).

Ole wait ja loer! (Wahimeestele.) Kõitke ja wiige neid torni. (Peetri ja Antsule.) Kõl ma teile näitan, kes teid putuda tohib! Kõl ma teile näitan, kes nahka parkida mõistab!

Teise näituse ots.

Kolmas näitus.

Üks wangi tuba. Lagi kummitud. Aken trellidega. Seina ligi üks madal säng, kus õled sees. Enam keel toos üks laud ja pink. Laua peal joogi wee kruus.

Esimene etendus.

Sarwe Ants Waha istub õlgedele peal, känd jalad ahelates ja jala liikmed wistade sisse määsitub. Hiljemine wangiwahi, kel rihma otsas hull wõtmid puusa peal rippuvad.

Ants (hoigab ja tõuseb pikameesi ülesse, lähab kaperdelles laua juure, kus ta pingi peale maha istub ja oma pää kõe naale langeda lasseb).

Oh, waewalt — ma — seie — laua juure —
Kiwi-linad.

fain, — jõud lõpeb — otsa. Suur Jumal — päästa mind, aga — ära tõuka — mind mitte — hukkatusse — sisse. Ma olen küll — suur — pattune, — aga — Eino heldus — ulatub — ilma — otsani. — — — — (Saab kergemast hingata.) Oh, seda wahet mis nüüd ja enne! Kui ma tagasi waatan oma elu peale, siis ei jõua ma äranõivista oma praesgust lorda. — Mis mul wiga oli, kas ma ei wõinud edasi elada, kui enne? Kui mina rikkas ka ei olnud, olin ma ometegi üks tubli talu peremees. — Kesgi mo peale halba ei mõistnud ütelda, kõigil kohal olin ma üks auustatud mees. — Kui ma Liiso endale naiseks wõtsin, seda õnneliko põlwe! Kõik kosus, põllud kandsid wilja, karjad kaswid ja ainus tüttar Mari, mo filma terakene, idanes kui lilleke nurme peal. Ja nüüd!? — (Kurblikult.) Kas see on tõsi wai unenägu, et ma wangi tornis kinni!? — Siberi maale mul minik — kus mägede alla mind ahelates elu aegs tõugatakse raskest tööd tegema — mägeda alla, kuhu kaunis päikese paiste ilmaegi ei tungi. — Oh, hirmus ja mõtte, hirmus ja tulewik! (Easeb pää lonti.) — — (Rõõmsa näuga.) Ei wõi see tõsi olla, see on unenägu. Ma elan ja omas armsas kodu paigas — rõõmsalt tallitame oma igapäawasid tööd, puhta südamega sõidame pühapäawal kiriku ja koolimaia, naabretega hoiame kaunist rabu — ülekohut m'e ei falli — ei waata meie wõera wara peale ahnel wiisil — kes hädas, tulgo, meie anname; (sirutab käe) waat, seal ferjaja, ärgo mingo mööda, ootago, ma

tulen ja annan sulle (tahab ülestõusta, aga valu hoog
 tükib peale ja ta hoigab) — — — — (Kurblikult). Ei,
 need mõtted olid endise õnne pääwade mäletus. —
 Tõsi on, et ma wang. Ma näen rauad akna ees, ma
 kuulen ja tunnen ahelate raskust ja kõlinat (waatab ja
 k-tsuh kättega ahelaid). Tõsi, tõsi! Ma olen waras!
 Olen Jumala seitsemenda kä u üle astunud! Olen teise
 inimese wara warguse läbi endale riisunud. Mis
 teine raske tööga endale on forjanud, olen mina wale
 keelega tema käest petnud, et tema omast ilma jäi.
 Olen teisele kahju sünnitanud ja warguse läbi omaks-
 tele, kes mind nii wäga armatafid, kurbdust ja häbi
 ilmutanud. — Oh, see on hirmus! (Pühb pisarad sil-
 mist ja lasseb pää lonti.) — — — (Rõõmsalt.) Kõik minu
 elu lapse põlwest seie saadik on pahas. Minu wanes
 mad kaewatafid mind hoolega ja õpetasid mind Ju-
 malat armastama ja õigust tegema ja ma pidasin nende
 õpetust truuste meeles. Buhta südamega käin ma
 koolis, käin farjas, selge taewas ülehel, selge süda
 rinnus, laulan ma rõõmu endale, rõõmu taewa taadile
 tänuks. Linnud mul metsas wastawad, nii ilusal
 wiisil, et ma maha langen põlwili, filmad taewa poole
 üles lõõn, käed üle rinna ristil panen ja tänu annan
 Jumalale kõrge sõige armu eest, mis Tema sõige
 ilmale ja mulle näitab! (Tahab põlwile langeda aga valu
 hoog kippub kallale ja ahelad kõliseswad. Ta hoigab) — —
 — — (Kurblikult.) Ei, ei, see oli endise õnneliku põlwe
 mälestus — ma olen wang, olen waras! Ma olen
 suur pattune! (Waatab ahelata peale, tasub ja ropputab
 neid.) Tõsi, — tõsi! Ma olen wang, sest ma olen

waras. (Waatab ja näitab käega wangi wahi peale, kes wähe ajal sisse on astunud.) Seal seisab mo waht! — Mo ligi inimesed, kellele ma kurja olen teinud, mind põlgamad ja kardamad kõik! Ma olen inimeste seltsist üks wälja tõugatud loom, keda siin abelate otsas peetakse, kui metsalist, et mitte kurja ei rõi teha! Ja wägewa Jumala wasta olen ma suur pattune. Seda kohut, seda nuhlust, mis Tema käest mulle sünnib! Oh, ei jõua ma enam edasi mõtteida! (Astub kapperdelles aseme peale tagasi.) Oh, mo waim ja — mo — feha on — üleliiga — rõhutatud (hoigab) — mo süda — wäga — walutab! — — (Wiimsete sõnade juures astub sisse tohter. Tema kannul Eliiso, Mari ja Tanil. Tohter näitab krega, et nemad ukse liigi peawad jääma, tema ise lähab Antsu juure.)

Teine ettendus.

Sel ajal kui tohter wangi toa tagaseinas Antsu tallitab ja ülekuulab, jääwad teised eesseina ligibale. Wangi waht ukse juures.

Eliiso.

(Nuttab, rätik silmade ees.) Siin kohas, oh Jumal, pean ma oma Antsu jälle leidma ja nägema. Oh, kas mo jõud seda kannab!?

Mari.

Oh, mo waene armas isa, kuis ta hoigab! (Nuttab.)

Tanil.

Ärge kurwastage, emafene, (Mari poole) ella Marifene. Jumal rõhub, keda ta armastab.

Liiso (pühib pisarad silmist).

Oh, Tanil, ma unustasin jälle oma Jumala ära. Selle pärast Ta nuhtleb meid.

Tanil.

Tema tahtmine sündko.

Liiso (kõwema südamega).

Sündko kui taewas, nõnda ka maa peal. (Marile) Marikene, mo armas tüttar, ära nutta. (Paitab teda.)

Mari.

Kui ma sind mures ja isa walus näen, miks ma ei peaks nutma?

Tanil.

Mari, mo marjofe, wõtta südant! Ära kurbasta meid weel enam nuttuga.

Liiso (hõkkab jälle nutma).

Oh, süda mul wäga walutab, kuulen isa hoigamist! Ei wõi ma kauem kannatada — ma lähän ta juure. (Tahab minna.)

Tanil.

Emake, armas emake, ootame weel natuke aega. Tõhter lubas isa esite meie tulekuga ja siin olekuga tutawaks teha.

Liiso.

Oh ma ei jõua enam oodata.

(Liiso sõnadega astub kohtusale sisse. Tema kannul Mesikäpp ja Noor Kiwi. Kõik kolm lähawad toa ertseina.)

Kolmas ettendus.

Kõik endised. Mesikäpp, Moor Kiwi ja Kohtusaks.

Kohtusaks.

Umeti wõimul ja seaduse järel olen ma seie tulnud ja annan igasühele, kes siin koos on, teadmist, et Must Peeter tornist on saanud wälja karata ja et järel ajajad ja soldatid teda on leidnud metsas ühe puu oksa küljes, kus tema ise ennast oli ülespoonud. Üks kiri on tema juures leitud, mis tema ise on kirjutanud (tõmbab kirja taskust) ja selle kirja sees seisab (ta loeb ette):

„Mina, kes selle kirja kirjutan, olen Must Peeter. Snnelikul wiisil jõudsin kül wangi hoonest ära karata, aga et igas paigas otsijad ees ja taga seisid, ei wõinud ma kuskil puhata. Seepärast ja et kui mind jälle finnikõrgete raskemast mind nubeldasse, arwan paremaks olewad, metsas, kus linnud laulawad, halja puu oksas, kui kaunis läbi rippuda. — Warguse ja pettuse juures olin mina päämees, kõik oli minu nõu ja tegu.“ Mina olin warguse ette wõtja ja wäljakandja ja ma ei sallinud ilmaegi, kui Antsu warga meistriks peaks arwatama. Mina olin meister ja Ants mo kannupois. — Minu wara, nimelt raha, ärge otsige, sest ma olen seda kõrtsis ära wabetanud wiina wasta, aga wiina walasin watsa. Ehk mõni, aastade pärast, teda imustab, ta leiab wast siis „staara woffat,“ kui mind maa seest wälja kaewab. Ta olgo siis mo naerja wara pärija.“

„Must Peeter.“

(Liiso, Mari ja Tanila wasta.) Waadake mo armsad, selle kurja ja häbemata mehe küünte oli teie peremees Ants juhtunud. See on hirmus. — Trahwi, mis Must Peeter pidi saama, on ta ise enda külles täitnud. Ta on kohtule ettejäudnud, aga tema tunnistus annab ka kohtule wõimu ja luba Antsu süü wähemaks arvata ja tema trahwi fergitada. (Wiimsete sõnade juures astub tohter toga poolt ette.)

Tohter.

Juimeste arwu järel ei wõi tõbine enam palju aega elada, tema tunnid on loetud. Kui tema ligemad sugulased teda weel näha, temaga lõnelda ja teda Jumalaga tahawad jätta, siis ei tohi nemad aega wiita. Aga ma palun neid ükshawalt tõbise juure minna, mis tema südant vähem liigutab.

Liiso.

Oh, Jumal, Sa oled meid raskete karistanud, sest meie ei ole Sind kõigest südamest ja jõust armastanud. Taewane Jsa, anna meile jõudu nüüd kannatada! (Lähab ohkides Antsu juure.)

Meljas etendus.

Endised ilma Liisuta.

Noor Kiwi.

Sellest et, kui ka kohtu saaks arwanud ja Musta Peetri firi tunnistanud, Sarwe Ants Waha oma rumaluse ja Must Peeter oma häbemata roppuse läbi halba kurja tee peale on juhtunud — awaldan mina,

et ma olen tõeks mõtnud rahahind nende linade eest, mis Unts Musta Peetriga minu käest olid ära wendanud ja mis ma metsast jälle olen tagasi saanud, ühe maa fooli tuluks fiukida. — Gest, kui foolide eest enam hoolt saab kannetud, siis lähäb ka rahwas paremaks ja targemaks, nõnda kui kurjad teud wähemaks saawad minema.

Tanil.

Tehku Jumal ausa herra mõttet tõeks, misga Te meile ja meie järestulejatele head lubate teha. Meie ei wõi enam kui südamest tänu anda.

Noor Kiwi.

Tänu ma ei nõua, ma olen rõõmus, kui meie armas Gesti rahwas kõrgema harimise järke peale astudes edasi saaks jõudma.

(Tanil ja Mari, Noort Kiwi tänulikult kumardades, astuwad Untsu juure.)

W i e s e t t e n d u s.

Kohtusaks, tohter, Mesikäpp, Noor Kiwi. Hiljemine õpetaja.

Tohter (kohtusaksa wasta).

See waene wang, olgo ta kül süüdlane, on hirmsaste nuheldud, eluga trahwitud. Niiske ja külma wangi tuba on temale surma tõbe sigitanud. Oh, kui edespidi selle eest hoolt saaks kantud, et wangi hooned mitte õnnetumate elu ei rikkuks! (Wiimse sõnadel astub õpetaja sisse.)

Kohtusaks.

Walitsus kannab kõige eest hoolt ja saab — nõnda loodame — ka paremate wangi hoonete eest muretsema.

Õpetaja.

Jah, loodame, sest et inimese armastus seda nõuab.

Mesikäpp.

Mina tõutan siin awalikult kõige ausade herrade ees, et ma wangi boonete termisema ja parema ehituste tarwis tubat rubla taban finkida, sest püha firi ütleb: „Armastage oma waenlasi, tehke head neile, kes teid wihkawad j. n. e.“ —

Õpetaja (Mesikäppale).

Tänu Teile, auus herra, kõige inimeste sugu sõbrade nimel! (Tõhtri waasta.) Kuis seisab termis siin wangiga?

Tõhter.

Wangi elu ehk wältab weel ühe tunni.

Kohtuotsaks.

Kas, auus õpetaja, ei taha waesele armu andeid jagada?

Õpetaja.

Ma ruttan. Sunelik see, kes weel enne siit ilmast labkumist Jumala lauale jõuab ja juhtub. (Lähäb haige luure.) — (Eesriie langed natukeseks aeaks ette.)

K u u e s e t t e n d u s.

Sarwe Ants Waha sängis istuti. Õpetaja seisab pähitsel, Piiso, Mari ja Danil rōtwile eespool sängi kõrwal. Wangi waht rēse ligi.

Ants (tõstas käed ülesse ja hoiab sõrmed riētis).

Oh, helde taewane Jsa, ma tänan Sind, et Sa

minu peale oled halastanud, minu pattud mulle andeks
 annud. Anna nüüd weel mulle wiimast jõudo, mo
 armsaid lapsi õnnistada. (Tanitate.) Tanil, sa olid
 ifa üks waga ja truu mees. Ma tean, et sa mo
 Marit armastad ja Mari sind. Digo teie elu üks
 rahulik ja õnnelik, kardke Jumalat ja tehke õigust,
 siis saab teie käsi heaste käima. (Paneb omad käed nende
 pääde peale.) Wõike siis mino kõige paremad soowitus-
 sed ja taewane Jsa andko, et nad kõik sündko. (eiiso
 käsi wõttes.) Mo armas abikaasa (nuttes), anna mulle
 — kõik andeks, n. is — ma — sulle kurbdust — olen
 — sünni — ta — nud. (Kaskeeta hingades.) Nüüd
 — ma — tun — nen — — tuleb — — — mulle
 — — mi — nit — — Jumala — — — — ga.
 (Ta langeb pähitsele tagasi ja on surnud.)

(Gesriie langeb ette.)

Koor (laulab).

Kül rõõmustab Jumal ja annab kõik andeks,
 Kui pattune kahetseb, jää ei ta wandeks,
 Waid tõstetaks armuga taewasse weel. —

Näitemängo ots.